

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2023/24:33

Tisdagen den 16 april

§ 1 Europeiska rådet

Statsminister Ulf Kristersson

Information och samråd inför extra möte i Europeiska rådet den
17–18 april 2024

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan är 13.00 och det är EU-nämndens sammanträde tisdagen den 16 april. Det är information med statsminister Ulf Kristersson inför extra möte i rådet den 17–18 april, och detta är ett öppet sammanträde. Det innebär att det kan finnas åhörare på läktarna och att mötet kan följas via riksdagens webb och på SVT Forum.

Jag kommer alldeles strax att lämna över ordet till statsministern. Efter att statsministern har redogjort för mötet går ordet till partierna i storleksordning, och vi tar fyra partier åt gången. I det fall tid medger har de partier som har fler än en ledamot vid bordet möjlighet att ställa kompletterande frågor.

Jag påminner om att det kommer att vara återrapport i riksdagens kammare fredagen den 26 april kl. 11.00.

Jag hälsar statsminister Ulf Kristersson med medarbetare välkomna.

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr ordförande! EU:s alla stats- och regeringschefer träffas alltså i Bryssel i morgon och på torsdag. På dagordningen står Ukraina, EU–Europas ekonomiska konkurrenskraft, EU:s relation till Turkiet och naturligtvis den allvarliga situationen i Mellanöstern.

Det ryska anfallskriget mot Ukraina fortsätter att orsaka enormt lidande för ukrainska folket. Ukraina är i stort behov av luftvärn och ammunition för att försvara sig mot de ryska attacker som har intensifierats under den senaste tiden. Inte minst slås nu kritisk ukrainsk energiinfrastruktur ut i stor skala.

Sverige har hela tiden, som ni vet och som vi vet, varit drivande för att EU ska leverera det stora och det långsiktigt förutsägbara militära stöd som Ukraina behöver. Även inom Nato pågår nu seriösa diskussioner om att göra stödet till Ukraina mer samlat och mer planerbart. Det är inte en fråga för just det här rummet just i dag, men det är en diskussion som Sverige fullt ut kommer att delta i som ny Natomedlem.

Alla inser att det är helt avgörande att både ammunitionen och det mer avancerade materialet kan levereras till Ukraina så snabbt som möjligt. Samma sak gäller nu ammunition som gemensamt upphandlas utanför EU.

Sverige går också i täten för att strypa såväl Rysslands inkomster som tillgång till västerländsk teknologi. Tillsammans med Finland och de baltiska staterna har vi presenterat långtgående förslag om att införa importförbud av flytande naturgas, importtullar på ryska varor, utökade exportrestriktioner och åtgärder för att förhindra kringgående av redan lagda sanktionsprogram. Vi har också fått brett stöd för vårt förslag om att upprätta en helt ny sanktionsregim som svar på det politiska förtrycket internt i Ryssland.

Utanför de formella EU-besluten är beslut om ett kommande amerikanskt stödpaket en otroligt viktig fråga, liksom Natos beslut på toppmötet i Washington DC nu till sommaren. Det finns ett brett engagemang för Ukraina men också många frågetecken som fortfarande måste rätas ut.

Herr ordförande! EU:s långsiktiga konkurrenskraft var, som bekant, en av våra huvudprioriteringar under det svenska ordförandeskapet förra året. Från början var vi ärligt talat rätt ensamma om att ta upp frågorna. Ingen var direkt emot, men efter eurokris, brexit, pandemi och ett krig i vår direkta närhet var EU:s förmåga till krishantering prövad och bevisad, men de långsiktiga strukturfrågorna var utan tvivel eftersatta. Men jag tycker att man kan säga att hårt arbete lönar sig. Vi drev systematiskt konkurrenskraftsfrågorna, inte minst med ett mycket starkt stöd från näringslivet i Sverige och på europeisk nivå, som ju bättre än de flesta har sett vad som händer när EU halkar efter USA och Asien under en lång tid.

Konkurrenskraft är ett samlingsbegrepp för många olika delar. Det är regleringar, eller snarare avregleringar. Det är hela klimatomställningen. Det är handelsavtal, forskning, fri rörlighet och många andra saker.

I slutet av vårt ordförandeskap, vid toppmötet i juni, kunde en strategi för långsiktig konkurrenskraft och produktivitet sjösättas. Nu tar Europeiska rådets ordförande Charles Michel ytterligare ett steg och föreslår ett samlat konkurrenskraftsinitiativ för Europa. Det är alltså ett av huvudämnena på detta extrainsatta toppmöte.

Europa behöver en robust ekonomisk bas av rätt många skäl. Det geopolitiska inflytandet, för att ta något som är extremt aktuellt. Resurser till klimatomställning, för att ta en annan mycket aktuell fråga. Eller för den delen vår historiska uppgift att ha råd att i längden stötta Ukraina till en seger och därefter stötta Ukraina i ett långsiktigt uppbyggnadsarbete. Allt det kräver tillväxt och ekonomisk framgång.

EU-samarbetet ger oss en rad olika användbara verktyg. Det främsta av dem är antagligen den inre marknaden, världens största i sitt slag. Nästan 450 miljoner konsumenter och miljontals företag ger en ekonomisk potential som skulle kunna användas ännu bättre.

Det finns fortfarande många handelshinder, framför allt inom tjänstesektorn och den digitala ekonomin. Det är två delar av ekonomin som är extremt betydelsefulla för just Sverige.

Alla medlemsländer ska leva upp till lagar som vi har beslutat om gemensamt. Det är därför bra att kommissionen nu uppmanas att presentera en ny strategi för att ta bort handelshinder och stärka genomförandet av den inre marknaden. Det är något som vi har drivit på förut, och det blir en av nästa kommissions första och viktigaste uppgifter.

När gemensam lagstiftning ersätter 27 olika nationella regelverk är det i sig en enorm förenkling för handel och företagande. Men vi måste ändå

vara observanta för risken att innovationskraft regleras bort på europeisk nivå eller på andra sätt hindras av olika administrativa pålagor. Det har införts nästan 120 nya EU-lagar på digitaliseringsområdet sedan 2019 i EU, inte i USA – för att säga det uppenbara. Säkert har de allra flesta av dessa mycket goda avsikter, men den sammanlagda effekten av så mycket lagstiftning på så kort tid kan bli förödande, särskilt för många små företag med knappa resurser – som i en helt annan sektor, nämligen jordbruksföretag. Bättre men inte mer lagstiftning borde vara ledordet för europeiska konkurrenskraft.

Från svensk sida driver vi på för att kärnan i den inre marknaden måste bevaras och integriteten i den inre marknaden skyddas. Det handlar bland annat om ändamålsenlig konkurrensrätt och en mycket stram statsstödsregim. Det betyder i klartext att inte acceptera ständigt nya regler för omfattande statssubventioner till enskilda företag.

När det gäller just statsstöd har vi börjat hamna på ett sluttande plan. Kris har följt på kris, och offentliga stödpaket har i många fall varit nödvändiga, även i Sverige och under pandemin. Men vi kan inte leva i en permanent kris där statsstöden blir en naturlig del av företagets intäktskalkyler och där skattepengar snarare än innovation, hårt arbete och hård konkurrens gör att företag växer i Europa. Hellre miljoner till snabbare tillståndprocesser än miljarder till subventioner, som en svensk företagsledare uttryckte saken.

Det är den inre marknaden som skapar förutsättningar för EU:s inre handelspolitik. Här behöver vi sätta högre ambitioner för att Europas företag ska få tillträde till viktiga marknader runt om i världen. Under den här mandatperioden har EU bara slutit ett enda handelsavtal, och det kommer inte att räcka. Vi kommer att driva på för ett Europa som inte sluter sig utan som är villigt att handla och konkurrera med vår omvärld. Även här är riskerna rätt stora att utvecklingen går i rakt motsatt riktning.

En avgörande fråga för Europas företag är tillgången till kapital. Jämfört med framför allt USA är EU:s kapitalmarknad rätt grund, och många företag väljer att byta kontinent när de skalar upp och växer. Här kan vi i Sverige bidra med goda erfarenheter, som att privat sparande i värdepapper förenklas genom investeringssparkonton eller att pensionskapital investeras i börsen. Det skulle ge en ordentlig skjuts till EU:s tillväxt och konkurrenskraft om det kapital som i dag ligger och tickar ränta på sparkonton runt om i Europa i stället investerades i växande europeiska företag.

Men konkurrenskraften är mer än bara den inre marknaden. Den handlar också om att främja innovationer och göra mer investeringar i forskning och utveckling, att människor utbildas för en arbetsmarknad i ständig förändring och inte minst pålitlig och prisvärd energiförsörjning till dessa växande företag.

Konkurrenskraft i den gröna omställningen förutsätter elektrifiering. Därför är säker tillgång till fossilfri el till konkurrenskraftiga priser helt avgörande. Det måste nu bli ett slut på den negativa särbehandlingen av kärnkraft på europeisk nivå, och många viktiga steg har tagits under mandatperioden. Men det förblir en viktig prioritering för regeringen att EU:s regelverk inte ska lägga några hinder i vägen för kärnkraftens roll i den gröna omställningen. Vi har inte i modern tid haft lika stort stöd från lika många andra länder i Europa i kärnkraftsfrågan som vi har just nu.

Det är också mycket bra, och lite av ett kvitto på Sveriges och Finlands gemensamma ansträngningar, att skogsprodukter särskilt lyfts fram i det konkurrenskraftsinitiativ som nu föreslås.

Det är slutligen, herr ordförande, regeringens starka uppfattning att den så kallade sociala pelaren, alltså frågor som berör till exempel lönebildning och socialförsäkringsfrågor ska förbli medlemsstaternas egen sak att besluta om. Därför stoppade Sverige nyligen en rådsdeklaration om den sociala pelaren som föreslogs av det belgiska ordförandeskapet. Vi vill inte riskera att upprepa det misstag som gjordes 2017 med ett toppmöte i sociala frågor som Sverige sedan fick begränsa konsekvenserna av. Vi kommer att stå upp mot förslag som går emot svenska intressen inom till exempel välfärdspolitik och lönebildning.

Jag ser fram emot diskussionerna vid mötet. Inte minst ser jag fram emot att lyssna på Italiens före detta premiärminister Enrico Letta, som vid mötet ska presentera sin länge emotsedda rapport om framtidens inre marknad.

Herr ordförande! Jag går över till ett annat ämne. Turkiet är en strategisk partner för EU, och vi behöver en fördjupad dialog och ett samarbete i frågor av gemensamt intresse utan att göra avkall på EU:s alla kärnvärden. Den snabbt förändrade geopolitiska och säkerhetspolitiska situationen kräver ett bra samarbete inom områden som säkerhet, försvar och migration av uppenbara skäl. Eftersom Turkiet är ett kandidatland kan och bör vi ställa höga krav på att Turkiet anpassar sig till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

EU är Turkiets viktigaste handelspartner. Det finns ett stort behov av att modernisera tullunionen så att den täcker samtliga EU:s medlemsstater, även Cypern. Sverige bör också se vilka möjligheter som finns för att underlätta viseringar mellan EU och Turkiet.

Herr ordförande! Den svenska regeringen fördömer starkt den iranska attacken mot Israel. Tillsammans med övriga EU-länder uppmanar regeringen samtliga parter att visa återhållsamhet, och vi understryker vikten av att undvika ytterligare eskalering i en redan farlig tid i en farlig region. Det är en eskalering som snabbt skulle bli helt okontrollerbar. Regeringen verkar sedan länge för en tydlig linje mot Iran, inklusive att lista revolutionsgardet, IRGC, under EU:s terrorismsanktioner. Det kräver enighet inom EU, vilket hittills inte har funnits. Det blir intressant att höra diskussionerna på rådet.

Situationen i Gaza är katastrofal, och den humanitära situationen är helt ohållbar. Det är ett mycket stort antal dödade, varav förfärande många är barn, och det är en enorm materiell förstörelse. Gisslan och civila används som mänskliga sköldar. Hela befolkningen bedöms lida av akuta problem med livsmedelsförsörjning, och det finns varningar om omedelbart förestående hungersnöd. Det råder osäkra förhållanden också för humanitär personal som hjälper till på plats. Nära 200 har dödats sedan kriget inleddes. En israelisk markoffensiv i Rafah skulle få förödande konsekvenser.

Det behövs både en omedelbar humanitär vapenvila och mycket större volymer av humanitärt stöd i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 2728 från den 25 mars och i enlighet med de senaste rådsslutsatserna från Europeiska rådet. Där står EU, och där står Sverige.

Sverige tillsammans med USA och EU och många andra fortsätter att inskräpa Israels skyldighet att möjliggöra humanitär hjälp att nå behövande i Gaza i tillräckligt stor omfattning. Det är positivt att Israel efter påtryckningar från bland annat USA har beslutat att tillfälligt öppna ytterligare landövergångar samt att öppna hamnen i Ashdod varifrån hjälpen snabbare kan nå norra Gaza där behoven är som mest akuta. Det genomförandet måste noggrant följas upp.

Det är också centralt att EU kraftfullt markerar mot det ökade bosättnarvåldet och den pågående bosättningsutvidgningen på Västbanken som underminerar förutsättningarna för en långsiktig tvåstatslösning; den tvåstatslösning som är och förblir den enda möjliga grunden för en långsiktigt hållbar fred.

Sverige välkomnar den politiska överenskommelsen i EU om sanktioner mot extremistiska bosättare och emotser att det formella beslutet fattas i närtid. Sverige anser också att EU bör besluta om ytterligare sanktioner mot extremistiska bosättare.

Regeringen har sedan Hamas terroristattacker den 7 oktober varit tydlig med att Israel har rätt att försvara sig. Denna rätt måste utövas i enlighet med folkrätten. Omfattningen av krigföringskonsekvenser för civilbefolkningen i Gaza väcker allvarliga och allt fler frågor om huruvida den internationella humanitära rätten efterlevs. Samtidigt måste Hamas omedelbart och villkorslöst frige hela gisslan.

Till sist, herr ordförande: EU behöver fortsätta att verka för att minska den höga spänningsnivån regionalt. I detta hänseende är insatsen i Röda havet, Operation Aspides, viktig. Med det avslutar jag redogörelsen inför toppmötet.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Tack för den redogörelsen! Jag öppnar för de första fyra partiföreträdarna.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för redogörelsen inför toppmötet!

Det extrainsatta toppmötet ska, eller skulle, i huvudsak handla om EU:s konkurrenskraft. Här finns det många viktiga slutsatser i rådsslutsatserna. Men som så många gånger tidigare skriver omvärlden om dagordningen innan toppmötet.

Jag vill börja med en väldigt aktuell fråga, nämligen att Rysslands skuggflotta under lång tid har rört sig i Östersjön och har i månader fått sitt bränsle från en oljetanker i svensk ekonomisk zon. För varje dag som går tjänar Ryssland på detta. Samtidigt är skuggflottan en stor risk för Gotland och Östersjön. Om skepp börjar läcka väntar en enorm naturkatastrof för den svenska Östersjökusten. Min fråga är: Hur har regeringen kunnat låta det här pågå i månader med tillstånd från svenska myndigheter utan att man har reagerat?

Vi socialdemokrater vill gärna se ett förbud för skuggflottans tankning och omlastning till sjöss. Vi menar att vi behöver ha ett samlat svar från EU från att stoppa detta, helst i går. EU behöver också agera för att minska riskerna exempelvis genom ökad övervakning eller hårdare krav på

lotsning genom Öresund. Kommer statsministern att ta upp den här frågan om skuggflottans tankning på EU-toppmötet?

Så till situationen i Mellanöstern. Sedan Hamas terrorattacker mot Israel den 7 oktober och det utdragna kriget på Gazaremsan har spänningarna i regionen bara ökat och ökat. I helgen passerades också en ny gräns när Iran för första gången attackerade Israel.

Jag kan inte annat än hålla med statsministern om att EU:s samlade svar nu måste vara kraftfullt fördömande av Irans attack och fullt fokus på deeskalering, alltså nedtrappning, av konflikten.

Samtidigt får vi inte heller glömma den humanitära katastrofen på Gaza. Efter den attack som dödade sju hjälparbetare har det blivit ännu svårare för hjälporganisationer att nå fram med mat och förnödenheter.

Jag vill bara understryka det som statsministerns också nämnde. Det är oerhört viktigt att EU upprepar kravet på en omedelbar och hållbar vapenvila på Gaza. Över 14 000 barn har redan dödats. Hur många fler kommer det att bli som riskerar att svälta ihjäl? Den här katastrofen måste få ett stopp. Hjälp måste komma fram.

När det gäller slutsatserna om konkurrenskraft vill jag understryka att många av de slutsatserna är vällovliga och bra. Det är viktigt att EU fortsätter att skapa nya jobb, ny teknik och en ökad tillväxt. Allt det är förutsättningar och helt avgörande för att vi ska kunna utveckla välfärden och klara klimatkrisen.

Men EU:s konkurrenskraft är också beroende av hur vi organiserar våra välfärdssamhällen när det kommer till utbildning, sjukvård och arbetstagares rättigheter. Inte minst Sverige är väl ett exempel på att vårt välfärdssamhälle och vår arbetsmarknadsmodell har bidragit till vår konkurrenskraft.

Den allmänna förskolan är kanske den viktigaste orsaken till att vi ligger i topp när det gäller sysselsättning bland kvinnor. Tillgången till den fria utbildningen är en viktig anledning till att Sverige varje år rankas som ett av världens mest innovativa länder.

Med det sagt är det lite märkligt att Sverige i dagarna som enda land motsatt sig att skriva under den deklaration om sociala rättigheter i EU som det belgiska ordförandeskapet tagit initiativ vill. Att regeringen ska sitta med armarna i kors när EU diskuterar vikten av sociala framsteg tycker jag verkar barnsligt.

Vi ska inte ha gemensam lagstiftning. Där är vi överens. Men att EU:s medlemsländer inte bara ska stärka sina företag utan också sina medborgare borde regeringen kunna skriva under på. Jag vill därför säkerställa att statsministern åtminstone kommer att ställa sig bakom de skrivningar om sociala rättigheter som finns i rådets slutsatser.

Jag har också en fråga kopplat till skrivningarna om EU:s kapitalmarknadsunion. Vi är ju överens i det här rummet att vi inte vill se någon EU-gemensam skattepolitik. Men jag menar att Sverige borde driva frågan om att få bort skatteparadis inom EU. Hur ser regeringen på den frågan? Är det något som statsministern kan tänka sig att ta upp på EU-toppmötet?

Jag tänker avsluta där jag började med stödet till Ukraina. Vi delar naturligtvis slutsatsen att EU omedelbart måste förse Ukraina med luftförsvar. Jag kan bara konstatera att vi i Sverige fortfarande inte har skickat våra JAS Gripen. Kan vi få ett besked från statsministern när

statsministern anser att vi kan bidra med vårt svenska stridsflyg till Ukraina?

2023/24:33
16 april

Det är också mycket positivt att man går vidare med att använda avkastningen från de frysta centralbankstillgångarna till att köpa vapen och ammunition. Men det räcker inte. Vi menar att man också behöver använda de resurser som finns kvar av EU:s årsbudget. Det är pengar som av olika anledningar inte har använts och som brukar skickas tillbaka till medlemsländerna. De menar vi gör bäst nytta för att stärka försvaret av Ukraina. Hur ser regeringen och dess samarbetsparti på den möjligheten?

Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD):

Tack, statsministern, för redogörelsen! Vi har här att diskutera det extrainsatta mötet på Europeiska rådet. Men vissa saker är precis som vanligt, tyvärr. Jag syftar då framför allt på Rysslands krig i Ukraina, där behovet är desamma som inför tidigare möten.

Det är glädjande och önskvärt att fokuset har mer kommit att handla om långsiktighet. Det är också glädjande att man i varje fall tycks komma närmare. Förhoppningsvis kan det också hända även på den amerikanska kontinenten. De ständiga krisutryckningarna är inget lämpligt sätt att stötta Ukraina i vad som förefaller vara ett alltför långt krig där vi inte ser något slut än på ett tag.

Från Sverigedemokraternas sida får vi också konstatera att det är ett gott initiativ som Sverige tar tillsammans med Finland. Det är en katt-och-råtta-lek med sanktionsinstrumenten. Det handlar om att hela tiden vara på tårna och agera. Vi kommer ständigt att se försök att kringgå sanktionerna. Det har dessvärre gått ganska bra för Ryssland än så länge.

Konkurrenskraften är glädjande nog huvudtemat på detta möte, och det är önskvärt. Vi behöver ett Europa som är bäst på just konkurrenskraft och fokuserat på innovation. I stället har Europa kommit att bli snarare den kontinent som är världs bäst på regleringar.

Vi kan se att man har varit väldigt snabba i EU på att reglera digitala tjänster, AI med mera. Samtidigt kan vi se att Europa jämför med USA närmast är en vit fläck när det kommer till framgångsrika stora företag på det här området.

Det är inte svårt att förstå varför företag väljer att satsa sina investeringar på andra kontinenter när Europa så pass regeltungt. Det är lätt att reglera med goda syften. Däremot blir det ofta svårt att avreglera eftersom man i någon mening måste släppa kontrollen.

Man måste helt enkelt minska på detaljregleringen och övergå till olika former av målstyrning. Då minskar man kontrollen i något avseende. Det är alltid förenat med ett politiskt pris, eftersom det finns risker.

Sverigedemokraterna vill understryka det är viktigt att de fina orden som finns i slutsatserna också kan omsättas praktisk politik där vi ser att vi får bättre och mindre omfattande regleringar i framtiden.

Det är också positivt att lantbrukssektorn nämns i slutsatserna. Det är ett typiskt område som har drabbats av europeisk överreglering.

Vi kan se att när jord till bord-strategin kom var det ett väldigt stort fokus på att man ska minska användandet av gödselmedel och andra preparat för att helt enkelt prioritera miljöskydd. Det är kostsamt för lantbruket. I stället har annat fått stryka på foten.

Man kan tänka sig att bakgrunden till att djurskyddsfrågorna har hamnat i skymundan och över huvud taget inte har lagts fram av kommissionen sannolikt har sin grund i att alla andra krav blev alltför omfattande. Nu kan man helt enkelt inte gå fram med politik för mer djurskydd, vilket vi från Sverigedemokraternas sida tycker är beklagligt.

Statsministern nämner kärnkraften. Från Sverigedemokraternas sida kan vi bara instämma. Vi skulle behöva även en europeisk strategi för mer kärnkraft. Vi skulle behöva mål som också synkar med all fossilfri kraft.

Vi kan få en situation om Sverige lyckas med utbyggnaden kärnkraften där vi kan ha EU-krav som på något sätt avråder oss från att bygga fler reaktorer om vi kommer upp på en alltför liten nivå av förnybar elproduktion. Det är absolut inte önskvärt. Det är ingenting som EU borde lägga sig i, utan all fossilfri energi borde välkomnas.

Avslutningsvis kan vi från Sverigedemokraternas sida välkomna att regeringen inte undertecknar deklarationen om sociala rättigheter. Det finns goda syften här. Men man ska samtidigt komma ihåg att om vi lägger mer kompetens på EU-nivå måste det också fyllas med innehåll. Det kommer att få effekter för EU:s budget. Det kommer också i slutändan att få effekter på hur vi reglerar sociala rättigheter och skydd i Sverige. Om man exempelvis värnar den svenska modellen kan man samtidigt inte med trovärdighet vilja lägga över den kompetensen på EU-nivå. Man måste vara modig i de här fallen. Även om det kan finnas goda syften med deklarationerna måste man tänka ett steg längre. Vad får det för konsekvenser för oss i Sverige? Vad får det för konsekvenser för det europeiska samarbetet i stort?

Till sist vill jag välkomna uttalandet om sanktioner mot Iran. Det är något som vi från Sverigedemokraternas sida drivit länge. Vi välkomnar de skarpa ord som statsministern levererade här i dag.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Då är det Moderaterna, och jag tar det själv.

Det är precis som vice ordförande Ernkrans säger. Hela tiden inför Europeiska rådet händer det saker och ting i omvärlden som pockar på uppmärksamhet. Nu senast är det naturligtvis Irans attack med Israel mot över 300 objekt som skickades in mot Israel. Det är fråga som förhoppningsvis inte eskalerar fram till Europeiska rådet, men man kan inte utesluta det.

Just i dag är det ett videomöte med EU:s utrikesministrar om detta. Jag tror att det är precis som sagts. EU kan i varje fall på sin del vara en medaktör i att försöka kyla ned det genom att ha kraftfulla åtgärder mot Iran. Då visar man tydligt var ansvaret och skulden är. Det kan möjligtvis också användas som en motivering i Israel för att inte eskalera för hårt och för mycket. EU kan vara en aktör till det bättre där.

Jag tänker upprätthålla mig vid de två andra stora sakerna. Det är många tunga tankar man måste hålla i huvudet samtidigt.

Det första är naturligtvis det ograverade stödet till Ukraina. Det är bra att EU fortsätter att vara tydligt med det. Man behöver också, tror jag, en långsiktig, förutsägbar dimension. Det är bra av två skäl. Det ena är att vi som européer ska tydliggöra gentemot USA att vi ger ett omfattande stöd. På den militära sidan är det väl ungefär lika stort mellan USA och EU, men med det problemet att USA inte har levererat på ett par månader.

Det humanitära och budgetmässiga stödet till Ukraina är det i allt väsentligt EU och europeerna som står för. Detta behöver vi vara tydliga med i den internationella debatten. Om man lyssnar på den inrikespolitiska debatten i USA kan man ju tro att det är andra proportioner, men proportionerna är alltså på det sättet att Europa tar ett mycket stort ansvar, och det finns det också politisk uppslutning kring att vi ska göra.

Den andra dimensionen när det gäller långsiktighet handlar om att det underlättar de affärsmodeller som behövs för att öka produktionen av försvarsmateriel och ammunition. Jag tycker också att det är bra att EU har kommit samman i det så kallade ASAP-paketet. Jag träffade själv företagare från försvarsindustriområdet i går. Några av dem här i Sverige är verk samma i samma valkrets som Elin och Matilda och har ju nu fått besked om stöd, vilket underlättar deras beslut om produktionsökningar.

Ytterst är det viktigt att vara medveten om att det inte är siffror eller bokstäver i deklamationer som hjälper Ukraina, utan det är det konkreta stödet – att det kommer artillerigranater som man kan fylla rören med och bekämpa den invaderande ryska armén med.

Det andra är konkurrenskraft, och det är precis som statsministern sa att det är en fortsättning från det svenska ordförandeskapet. Där kan jag som moderat företrädare till en moderat statsminister bara understryka hur viktigt det är att man betonar rätt saker. Det handlar om avreglering och om forskning.

Det finns alltid en fara i den europeiska debatten att den tar en vändning i riktning mot protektionism. Något som jag ändå tror förenar de flesta partier i Sveriges riksdag – det är i alla fall min bestämda känsla – är att vi är frihandelsvänner, och vi motsätter oss protektionism. Protektionismen är också i sig en fara när det gäller utvecklingen av försvarsindustri och ammunition.

Vid förra samrådet hade vi att diskutera Sveriges stöd till det så kallade tjeckiska initiativet, som innebär att man ska försöka köpa upp ammunition även från icke-EU-länder. Det tror jag är alldeles utmärkt.

Alltså: Betona tillväxt, och betona inre marknad med dimensionen att det snarare ska handla om avreglering, frihandel och forskning än om protektionism.

Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsministern, för föredragningen!

Jag vill börja kort med Gaza, eftersom detta kommer upp igen. Där vill jag, som jag har gjort tidigare, trycka på hur viktigt det är att Sverige företräder linjen om omedelbart eldupphör och att EU ska införa sanktioner mot Israel för att få ett stopp på kriget och få Israel att släppa fram förnödenheter till de svältande i Gaza och även avsluta ockupationen.

Sedan är jag lite undrande när det gäller de slutsatser som finns från samarbetet med Turkiet. Det är ju ett land som alldeles nyligen hade lokala val, ett val som innebar ett starkt stöd för oppositionspartierna. Efter tidigare lokalval har man avsatt kurdiska borgmästare, och man har också fängslat dem med påhittade anklagelser för att bli av med dem helt enkelt. Efter det senaste valet har det dock bara skett en gång, än så länge, och det var i den kurdiskt dominerade staten. Där vann en borgmästare från partiet DEM, som fick över 50 procent valet. Han avsattes, men han

återinstallerade sedan, vilket väcker vissa frågor om vart Turkiet är på väg när det gäller detta.

Egentligen är det lite konstigt att det inte på något vis nämns i slutsatserna: Vart är Turkiet på väg politiskt, kommer de styrande partiernas valförlust att föra landet i en än mer auktoritär riktning, och hur kommer det att påverka EU:s samarbete med landet? Detta tycker jag är viktigt att ta upp.

Coronakrisen visade ju ganska tydligt på EU:s svagheter när varje land började agera på egen hand för sin egen säkerhets skull, men samtidigt visade den på en styrka när man till slut kunde samlas för gemensamt hanterande och en gemensam upphandling av bland annat materiel och vaccin. Detta visar att EU kan agera tillsammans när det är till gagn för alla medlemsstater men också att EU måste backa när det gäller frågor som bäst hanteras på nationell nivå.

Med detta menar jag att EU i ekonomiska frågor måste samarbeta för att till exempel förhindra skatteflykt, men utan att EU styr medlemsstaternas skattepolitik. Mitt medskick till statsministern är att utkastet är alldeles för svagt när det gäller åtgärder mot skatteflykt och även mot skatteparadis, som Matilda Ernkrans nämnde. Jag menar att Sverige borde ta upp detta.

Jag kan också konstatera att utkastet till slutsatser i stort sett saknar de sociala perspektiven. EU har alltför länge handlat om kapitalets och företagens rörlighet, även när det har varit negativt för de anställda. På senare tid har det blivit bättre. Även människors rättigheter har tagits upp, och människor ses inte bara som arbetskraft med fri rörlighet. I det här utkastet saknas detta perspektiv dock i stort sett helt.

Även här har vi ett medskick om att Sverige borde ta upp det perspektivet. Den gemensamma marknaden och den fria rörligheten är ingenting värda om de inte gagnar EU:s vanliga medborgare.

I det här sammanhanget vill jag också ta upp den konferens som startade i går och pågår nu, där Sverige som enda land kommer att gå emot en deklaration om arbetstagares rättigheter – en deklaration som bland annat vill begränsa antalet underentreprenörer. I den hissolucky som ägde rum för ett tag sedan var det, tror jag, 119 underentreprenörer inblandade. Detta är någonting som vi behöver arbeta med.

Sverige borde inte säga nej till den här deklarationen. Det har sagts att man redan har gjort det, men såvitt jag vet pågår konferensen fortfarande. Jag vet inte om själva undertecknandet har genomförts. Mitt medskick är verkligen att Sverige på konferensen ska säga ja.

Det finns ingenting som tyder på att deklarationen kommer att påverka den svenska modellen, och det ser vi också tydligt på att svenska fack tycker att det är en bra deklaration, till skillnad från andra frågor som påverkar den svenska modellen. Där är de svenska facken väldigt tydliga med att påpeka det.

Jag har ytterligare några frågor som jag vill ta upp. Bland annat vill jag ta upp EU:s statsstödsregler, som förhindrar att medlemsstaterna gör investeringar i den gröna omställningen. När det nu förs diskussioner om statsstödsreglerna måste Sveriges ingång vara att de ska luckras upp. De får inte utgöra ett hinder för den gröna omställningen eller för EU:s möjligheter att konkurrera med länder som USA och Kina, där man har

statsstöd och subventioner av inhemsk produktion, vilket ju statsministern också nämnde.

Sedan vill jag ta upp energiunionen, som nämns här. Sverige måste göra allt man kan för att hjälpa övriga Europa med ren energi. Men detta kan inte innebära att vi får elbrist i Sverige eller att svenska konsumenter får betala elpriser som grundar sig på Europas beroende av rysk gas. Här måste statsministern driva på för att Sverige ska kunna prissätta sin el till svenska kunder utifrån produktionskostnaderna.

Slutligen kan vi konstatera att i nästan alla konkurrenskraftsfrågor måste man också prata om klimatomställningen och EU:s gröna giv. Oavsett om det gäller energipolitik, handelspolitik, gemensam marknad eller jordbrukspolitik måste miljö och klimat stå i centrum. Vi kan konstatera att vi har en regering som inte prioriterar de här frågorna. Mitt sista medskick är därför att statsministern tydligt på det här mötet måste visa att Sverige vill prioritera miljö- och klimatarbetet och implementera hållbarhet på samtliga gemensamma områden.

Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr ordförande! Jag tackar för medskick, både sådana där vi håller med varandra och sådana där vi inte håller med varandra. Men det finns också ett antal frågor som jag tycker bör kommenteras eller besvaras.

Detta med skuggflottan i Östersjön är en allvarlig fråga, till och med en potentiellt mycket allvarlig fråga. Det handlar ju om att Ryssland säljer olja till andra länder. Det betyder också att det ofta handlar om fartyg från länder som såvitt vi kan bedöma inte har de mest sjövärdiga fartygen, vilket påverkar de omedelbara miljöriskerna. Vi ser mycket allvarligt på detta och följer det extremt noggrant.

Detta sker på internationellt vatten, så Sverige kan alltså inte bara blockera det eller stoppa det. Vi samarbetar med andra länder för att utföra påtryckningar på dem som köper och på dem som levererar men också med förberedelsearbeten för den händelse att något ändå skulle inträffa. Detta är en mycket allvarlig fråga som vi är uppmärksamma på sedan en tid tillbaka, av rätt uppenbara skäl, men vi har alltså inga maktbefogenheter.

Detta diskuteras mycket intensivt i det vi kallar NB8-kretsen, alltså i nordiskt-baltiskt åttalandsformat. Där hör frågan mer hemma än i EU, även om jag inte utesluter att den ändå kommer att komma upp som ett exempel på vad Ryssland nu gör och som påverkar oss regionalt. Den kommer att stå högt på dagordningen för de olika möten vi har de kommande månaderna i nordiska och baltiska sammanhang.

När det gäller Iran tror jag att vi i allt väsentligt är överens, inklusive alla de enorma risker som ligger i det som skulle kunna komma att hända, också naturligtvis i ljuset av hjälparbetare som har skadats och dödats.

Konkurrenskraftsfrågorna vill jag beröra i lite bredare bemärkelse. Jag tror att vi ibland har lite olika uppfattning om begreppet konkurrenskraft. Som modeord är det enkelt, för alla är för konkurrenskraft och ingen är mot konkurrenskraft. Därför klarar det inte testet riktigt.

Vad är konkurrenskraft? Jag tror att man måste bryta ned det i beståndsdelar. En del är helt nationella. Det kan handla om en nations förmåga att kompetensförsörja sig själv med ingenjörer, för att ta ett

2023/24:33
16 april

mycket aktuellt svenskt exempel. Det handlar ju om svensk konkurrenskraft, som visserligen har en koppling till europeisk konkurrenskraft. Vår förmåga att vara världsledande när det gäller forskning och utbildning i de teknologier och inte minst på de digitala områden som nu är drivande i ekonomin runt om i världen är mycket påtagligt en gemensam europeisk fråga.

Vi har mycket få lärosäten som är världsledande när det gäller den digitala utvecklingen. Vi har, som ni vet, ett enda plattformsföretag, och det är Spotify. Väldigt många bolag inom tech, medtech och biotech startas i vår del av världen. Vi kan ta tyska Biontech som exempel. Det blev riktigt känt först när Pfizer gick in och kapitaliserade och såg till att vaccinet för pandemin fick spridning.

Det finns mängder av exempel där europeisk konkurrenskraft alldeles uppenbart inte är god nog. Sedan krävs det ett knippe åtgärder, där olika länder har problem med olika saker. Att ta ett gemensamt europeiskt grepp här är nog helt avgörande eftersom varje enskilt land och varje enskild marknad är så fragmenterad. Det räcker att titta på telekomsidan och se skillnaderna i antalet abonnenter eller kunder mellan ett vanligt amerikanskt eller asiatiskt telekombolag och ett europeiskt. Vi är pyttesmå i jämförelse! Det gäller också resurserna för 5G- och 6G-utveckling i detta.

Vi har på många sätt skapat en marknad som visserligen är mycket bättre än innan den inre marknaden kom till, men den klarar inte konkurrensen med den nordamerikanska kontinenten eller de stora asiatiska länderna. Det är bara att konstatera. Då måste man våga bita i de problemen.

När det gäller den sociala pelaren tycker vi nog helt enkelt olika. Den svenska regeringen är bestämd motståndare till att EU ska ge sig in i svenska frågor som lönebildning eller socialförsäkringar eller ens ge intryck av att man vill öppna upp för sådant. Detta är viktigt för oss.

Vi samarbetar gärna på olika sätt. Redan i dag kan man ju ta med sig upparbetade förmåner, till exempel, som gör det lätt att flytta mellan länderna. Vill länder samarbeta med varandra nationellt; så väldigt gärna! Titta på det omfattande sociala samarbetet mellan våra nordiska länder. Men vi vill inte ha europeisk lagstiftning eller europeiska standarder som bestämmer över svensk lönebildning, det svenska partsbaserade sättet att arbeta, svensk socialpolitik och svenska socialförsäkringar.

Därför tänker vi inte ens ta risken att öppna för ett sådant intryck. Det kanske var så att den svenska regeringen 2017 inte hade för avsikt att ge resten av Europa intrycket att vi ville vara med och skapa europeisk lagstiftning. Men vi fick lägga mycket arbete på att motbevisa det som Sverige uppenbarligen av misstag ledde in till på det europeiska toppmötet om den sociala pelaren.

Här tycker vi helt enkelt olika. Regeringen står fast vid sin ståndpunkt.

När det gäller svenska flygplan och Gripen har jag i ett helt annat sammanhang redovisat för partiledarna hur den svenska regeringen nu överväger situationen i fråga om vårt deltagande i att stärka den ukrainska flygkapaciteten. I det här formatet kan jag säga att vi som ni vet ingår i den koalition av länder som förr kallades för F16-koalitionen. Nu är det en bredare koalition av länder som på olika sätt stärker ukrainsk luftförsvarsförmåga. Det betyder inte att vi på något sätt utesluter att

Sverige skulle kunna bidra också med Jas 39 Gripen. Men de frågorna prövas i ett alldeles speciellt sammanhang.

När det gäller årsbudgeten uppskattar jag alla försök att stärka ukrainsk ekonomi. Det har det senaste dygnet funnits många olika initiativ på det området, som jag har noterat. Samtidigt måste vi hålla oss till lite ordning. Vi har just i 27-format överenskommit att överskott ska användas i första hand för att betala växande ränteutgifter för upptagna europeiska lån. Då kan vi inte inteckna de pengarna en gång till.

Jag glömde säga – det borde jag ha gjort – att regeringen självklart står bakom rådsslutsatserna på det bredare sociala området.

När det återigen gäller konkurrenskraft är avregleringar viktigt men svårt. Olika länder har sina favoritregleringar. Men så länge regleringar är nästan det enda EU kan enas om kommer EU att vara världsbäst på regleringar medan andra blir världsbäst på själva innehållet. Det är problematiskt.

Detta betyder inte att regleringar alltid är feltänkta. Ta AI, som är ett intressant exempel. Det är inte så att det saknas risker. Det saknas inte behov av att tänka efter i förväg. Men det är alldeles uppenbart att risken är mycket stor att all den teknologin kommer att utvecklas i första hand i USA och Kina medan Europas enda bidrag blir att reglera den europeiska marknaden.

När det slutligen gäller Turkiet är det alldeles uppenbart att vi, men också EU i bredare bemärkelse, är mycket olika Turkiet i många frågor och tycker olika i många frågor. Det görs inga som helst försök att dölja detta. Det här tar mer fasta på att det ändå finns behov av att kunna samarbeta i en geopolitiskt svår tid, med gemensamma utmaningar kring gränser och många andra saker. Det finns alltså behov av att ta fasta på gemensamma nämnare, men det finns också tydliga förväntningar på att Turkiet ska leva upp till europeiska krav för att samarbetet ska kunna fungera bra.

Allra sist är jag mycket skeptisk till att statsstöd skulle kunna tänkas vara en bärande del av konkurrenskraftsfrågorna. Det finns tillfällen då man behöver statsstöd – pandemin var ett typiskt sådant exempel. Men om man kommer till ett läge där statsstöd blir en permanent ingrediens som företagen hela tiden ska titta på när det gäller var man ska lägga investeringar kommer, tror jag, små och ekonomiskt strama länder alltid att få en sämre lott än länder som tycker att staten alltid kan blanda sig i. Detta skulle jag alltså varna för.

Allra, allra sist: skatteflyktsfrågan. På samma sätt som när det gäller själva skattepolitiken håller vi detta separat från EU. Däremot är vi i hög grad för ett starkt samarbete länder emellan för att stoppa skatteflykt. Det gäller både när man har gemensamma närmast polisiära behov och när man olyckligtvis har lagstiftning som kan utnyttjas som kryphål. Allt sådant samarbete för att motarbeta skatteflykt är vi för.

Anf. 9 ANNA LASSES (C):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för både den inledande informationen och många svar på frågor!

Jag tänker börja med skuggflottan, denna oerhört allvarliga fråga; det håller jag verkligen med om. Detta kan man nästan se som en del i en form av hybridaktion och lägga ihop med allt annat som görs från ryskt håll för

2023/24:33
16 april

att irritera och göra allting osäkert. Den stora frågan är väl egentligen hur vi ska adressera detta på bästa sätt. Jag förstod av ett uttalande från statsministern förra veckan att detta varit uppe under mötet på Gotland med NB8. Men statsministern sa även i det uttalandet att man eventuellt skulle ta detta vidare just på det kommande mötet på EU-nivå.

Det är detta min fråga gäller. Från Centerpartiets sida tycker vi att det skulle vara mycket önskvärt att detta ändå togs vidare och att man frågade hur det ska adresseras. Går det att göra något på EU-nivå även om det naturligtvis först och främst gäller de nordiska och baltiska länderna? Det är naturligtvis önskvärt att Sverige är drivande i denna fråga även om fler länder berörs.

När det gäller Ukraina kan jag bara ställa mig bakom det som görs. Nu svarade statsministern att det här med Jas övervägs och diskuteras i en annan grupp. Det är väl naturligtvis helt korrekt på alla sätt och vis, men jag vill ändå skicka med att det är önskvärt att Sverige kan bidra med Jas Gripen till Ukraina.

Jag vill även skicka med, även om vi nu har nått fram med 27-uppgörelsen när det gäller avkastningen, att jag fortsätter påminna om resten av de immobiliserade tillgångarna. Både statsministern och utrikesministern med flera har varit tydliga med att Sverige vill gå vidare, men det är ändå värt att som opposition ständigt påminna om detta.

När det gäller kärnkraft måste jag ändå kommentera att jag tycker att det är viktigt att se att det finns annat än kärnkraft som är fossilfritt och att det är viktigt att alla energislag som är fossilfria uppmuntras på olika sätt där så är lämpligt. Man bör inte favorisera en teknik, utan det viktiga är att vi har bra och ren energi.

När det gäller Mellanöstern ställer vi oss självklart bakom sanktionerna mot Iran. Utvecklingen är tyvärr inte förvånande men oerhört beklaglig; man önskar att det inte hade tagit den här vägen.

Det är naturligtvis oerhört viktigt att inte tappa Gaza i detta utan att vi verkligen fortsätter se människorna i Gaza så att fokus inte hamnar på allt annat som händer. Vi måste såklart fokusera på bägge delarna. Människorna i Gaza får inte försvinna.

När blir det sanktioner mot bosättarna? Nu har det pratats och pratats – kan man inte prata sig fram till någon form av lösning på detta så att vi verkligen kan ta krafttag mot bosättarpolitiken?

När det gäller konkurrenskraft står vi bakom det som regeringen har sagt. När det gäller regelverk kan regler absolut vara väldigt bra, men det är naturligtvis bra om de är färre och framför allt bättre.

Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Tack, statsministern, för dragningen och för de svar på frågor och de kommentarer som har givits hittills!

Om vi börjar med stycket om konkurrenskraft, som egentligen är det stora för mötet och den stora delen textmässigt, finns det mycket bra saker där – fina ord och tankar som är rätt. Men det viktiga är i slutändan, som vi vet, detaljerna. Detta får inte leda till isolationism eller överreglering, som vi tyvärr har sett tendenser till i historisk tid. Vi vet att det finns lite olika ambitioner från olika länder.

Det var lättare när vi själva satt i förarsätet under ordförandeskapet, och det här är ju faktiskt ett resultat av detta. Regeringen ska alltså ha ett

stort tack för det arbete som har gjorts. Det gäller att bygga vidare på detta och på de goda krafter som vi samarbetade med då och ska samarbeta med nu.

2023/24:33
16 april

Det är viktigt att vi får in tankar om innovation, elektrifiering och givetvis ren energi, såsom kärnkraft. Det är de delar som kommer att få väldigt stor betydelse för europeisk konkurrenskraft, och vi måste fokusera på dessa frågor.

När det gäller Ukraina krävs det givetvis även nu både långsiktighet och enighet i EU-kretsen, och vi måste fortsätta arbeta för det. Det handlar om både militärt, ekonomiskt och humanitärt stöd. Vi måste fortsätta med sanktionerna mot Ryssland och inte minst allt som har med kringgåendet av dem att göra. Det får betydelse. Vi vet att detta kommer att ta sin tid, och att stoppa kringgåendet av sanktionerna är av väldigt stor betydelse.

Turkiet finns på dagordningen för mötet. Vi förstår att debatten kommer att inledas av den höga representanten. Det ska bli väldigt intressant att i återrapporten höra hur den diskussionen förts. En sak som jag kommer att vara väldigt intresserad av att höra om är om man har tagit upp Turkiets stöd för Hamas under debatten och i så fall vad det innebär. Det är viktigt för varje EU-kandidatland att man följer EU:s gemensamma utrikespolitik, och detta är en väldigt viktig fråga i det sammanhanget.

Därmed kommer jag också in på Iran; Hamas är en av alla proxies från Iran i Mellanöstern. Iran är egentligen inblandat i alla konflikter i hela Mellanöstern på ett väldigt negativt sätt. Jag utgår från och hoppas verkligen att man nu för diskussionen om Iran på ett nytt sätt i Europeiska rådet.

Vi har i enighet från den svenska riksdagen uttalat att vi vill se en terrorlistning av revolutionsgardet och att regeringen ska driva detta. Det har varit svårt att komma vidare i den frågan; det förstår vi. Det borde finnas möjlighet att komma längre denna gång, så jag hoppas att vi får se att vi kommit närmare en terrorlistning efter detta möte.

Jag tycker också att det är rimligt att ta upp frågan om kärnenergiavtalet i detta sammanhang. Vi ser att ingenting av tankarna bakom kärnenergiavtalet har fått den betydelse man hoppades. Vi ser att Iran har anrikat uran i en utsträckning som är oacceptabel. Samtidigt ser vi att man har skickat 300 drönare, missiler och raketer mot Israel. Iran är, som jag sa, inblandat i så gott som varenda konflikt i Mellanöstern.

Det är oerhört viktigt att vi ger en signal från europeiskt håll, och jag tycker att detta är något som bör tas upp i diskussionen.

Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Tack till statsministern för redogörelsen och svar på frågor!

Jag vill börja med frågan om Mellanöstern, där vi i Miljöpartiet kräver att Sverige driver på för ett omedelbart eldupphör.

Vi vill också att Sverige driver på för sanktioner mot bosättare och mot ockupationen och stoppar associeringsavtalet till dess att FN:s resolutioner är uppnådda vad gäller eldupphör.

Jag vill sedan bara snabbt nämna den här betoningen på kärnkraft i det som sagts och påminna om att det finns andra energikällor och energislag. Det är inte första gången som jag upplever en favorisering av just

kärnkraften. Medskicket är att försöka bredda det till vad syftet är – att få fram bra, miljövänlig energiförsörjning.

Jag kan inte heller låta bli att kommentera det som sagts om den administrativa bördan, då jag vet att regeringen samtidigt är väldigt mycket för frihandelsavtal. Jag tycker att man måste se dem för vad de är – de är en stor och tung administrativ börda, så man måste ha med sig det. Det kan vara jobbigt att samtidigt stå bakom dem, men jag tycker att man ska vara ärlig med att de är betungande.

Sedan till det jag främst tänkte prata om – den strategiska planen, femårsplanen. Jag vill påminna om att förra gången som den antogs var i begynnelsen av den gröna given. Miljö och klimat tog stort utrymme förra gången, men den här gången nämns inte natur, ekosystem eller biologisk mångfald – detta trots att regeringen har mer eller mindre hyllat den gröna given och pratat om EU som den bästa miljöorganisationen.

Det har inte hänt av en slump att EU varit en drivande kraft inom miljöfrågorna, utan det krävs att politiker prioriterar frågan.

Jag vill också bara konstatera med sorg att många människor känner mindre och mindre hopp och tilltro till att politiken kan klara av att lösa de här frågorna. Jag vill motbevisa den uppgivenheten. Jag önskar att Sverige tar chansen och driver på för de gröna frågorna, som jag hittills uppfattat att regeringen varit positiv till.

Sedan bara en liten påminnelse om att världen löper risk att bli 1 miljon arter fattigare och flera grader varmare. Eftersom ekonomin baserar sig på ekologi kommer det att få stora konsekvenser – ekonomiska konsekvenser. Det har redan blivit kännbart. 55 procent av världens bnp är direkt beroende av fungerande ekosystem, och 81 procent av EU:s ekosystem är i väldigt dåligt skick.

Ändå nämns inte detta. Jag menar att om Sveriges regering verkligen är en regering som står upp för den gröna given borde man också trycka på för att det här ska få en egen rubrik precis som förra gången, vilket vi har sett har fått positiva politiska konsekvenser på det gröna området.

Jag är faktiskt lite förvånad över hur stor plats konkurrenskraften tar samtidigt som vi har de här existentiella frågorna att ta tag i. Det målas upp en bild av att det är viktigare att öka produktionen i EU än att vidta åtgärder för att rädda liv och framtida förutsättningar för liv.

Då är min fråga till statsministern om Sverige kommer att driva på för att låta miljön bli en egen rubrik och ta vid i arbetet med den gröna given.

Anf. 12 ELIN NILSSON (L):

Ordförande! Tack, statsministern, för föredragningen!

Jag tänkte börja med att uppehålla mig lite vid konkurrenskraften. Den europeiska ekonomin behöver öka sin produktivitet och tillväxt. Det är så vi bygger välförstånd, det är så vi klarar den gröna omställningen och det är så vi bygger kraft att stötta Ukraina. För detta behöver vi starkare konkurrenskraft.

Många delar av svensk industri blomstrar. Precis som ordföranden nämnde är försvarsindustrin i mitt hemlän en sådan industri som dammsuger marknaden efter arbetskraft. Att det går bra för försvarsindustrin är också direkt kopplat till vår förmåga att stötta Ukraina. Det är viktigt att ha med sig, tycker jag.

Svaret på hur vi bygger en stark industri måste dock vara frihandel,

forskning och innovation och kärnkraft, inte subventioner. Det skulle vara intressant att höra något ytterligare om hur statsministern avser att tackla eller manövrera utmaningarna i de diskussioner som väntar med medlemsstater som vurmar mer för subventioner och protektionism än för frihandel – eller om man så vill hur statsministern avser att fortsätta det viktiga arbete som inleddes under ordförandeskapet och som var väldigt framgångsrikt.

Sedan tänkte jag bara säga något kort om Iran. Statsministern tog upp terrorklassning av IRGC. I ljuset av den senaste veckans händelser är detta om möjligt ännu mer aktuellt än tidigare. Jag ser särskilt fram emot återrapporten gällande den här delen av diskussionen, för det är verkligen hög tid att terrorklassa IRGC. Jag hoppas verkligen att viktiga steg kan tas i den riktningen. Här har jag egentligen ingen fråga utan mer ett lycka till.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Då ger jag statsministern möjlighet att kommentera kommentarerna.

Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Man uppskattar alltid ett lycka till inför Europeiska rådets toppmöten, för som flera har antytt handlar det alltid om det som står på agendan men också alltid om andra saker.

För att börja i den änden men utan att göra ett filosofiseminarium av det här: Det här med uppmärksamheten är svårt. Det blir alltså ett extra-insatt toppmöte med konkurrenskraft som huvudtema. Det tycker vi är bra av många skäl, inte bara för att vi har ett eget arv utan också för att vi tycker att det är en fråga som under lång tid har varit eftersatt. Nu får vi för en gångs skull upp sådana saker.

Samtidigt vet vi ju alla att det som är långsiktigt viktigt alltid konkurrerar med det kortsiktiga, som inte är oviktigt alls men som tar mycket syre – och har rätt att ta syre. Vi pratar inte om små saker utan om Gaza, Iran och Ukraina, så det är verkligen inte så. Det är bara det att de här riktigt långsiktiga frågorna måste vi också ha mentalt utrymme att diskutera trots att vi kanske mentalt befinner oss mitt i världens omedelbara elände. Annars finns det aldrig tid att diskutera sådana saker som tar mycket lång tid att nå framsteg inom.

Vi firar nu med viss gemensam stolthet att den inre marknaden fyller 30. Det är gott. Den hade inte kunnat fylla 30 om inte ett antal individer i länder och i EU-systemet envist hade arbetat för en inre marknad trots att det fanns omedelbara kriser även på den tiden.

Vi får nog bara acceptera att vi måste vara kloka nog att kunna ha flera olika tankar i huvudet samtidigt och acceptera att de ibland får diskuteras parallellt med varandra. Så tror jag att det måste vara. Så funkar vi ju alla som människor också i våra mer vardagliga liv.

Tillbaka till skuggflottan. Det kan vara så att det är en del av ett hybridhot. I vart fall kan man säga att det kommer in i samma breda agerande utan att ha någon kunskap om att det just i det här fallet skulle vara på det sättet.

Det är värt att nämna i den här kretsen, för just i dag har jag bjudit in alla partiledarna till ett gemensamt möte inom ramen för Nationella säkerhetsrådet för att diskutera just desinformationsrisker inför det kommande EU-valet. Det diskuteras i nästan alla länder. Alla är på tårna.

Det är ganska lite konkretion än så länge, men det är fortfarande många veckor kvar. Mycket mer kan hända. Jag vill att alla i Sverige ska ha en gemensam lägesbild i de frågorna.

Vi kommer att diskutera skuggflottan mycket med den lettiska premiärministern när hon kommer hit. Det är i första hand en fråga för de näraliggande länderna. Där kommer jag garanterat att ta upp det och även i samband med EU-toppmötet. Men om andra europeiska länder intresserar sig är det en fördel, så jag tar gärna upp den saken.

När det gäller Ukraina och Gripen har jag sagt det mesta jag ska säga.

Jag vill bara säga att när vi nu deltar i arbetet i flygkoalitionen gör vi det i nära samförstånd med USA, med F16-länderna och med Ukraina. Vi gör alltså det här i mycket tätt samarbete. Sedan förstår alla att det här är ohyggligt komplicerade och långsiktiga frågor.

Avkastningen är vi helt överens om. Kan vi komma längre än att ge enbart avkastningen från frysta tillgångar vore det mycket bra. Det här var det som gick att nå enighet om just nu, men Sverige har varit pådrivande för att gå längre.

När det gäller kärnkraften har jag all respekt för att vi tycker olika i sak om kärnkraften i det här rummet och mellan partierna. Det var inte min poäng.

Min poäng är att vi nu ser till att kärnkraften inte längre diskrimineras. Det är en viktig skillnad. Tidigare har det funnits uttryckliga hinder. Man ville till exempel inte ha med kärnkraften i hållbara investeringar, och man har inte likställt den med andra fossilfria energislag.

Vi kräver inte att andra länder ska börja tycka som Sverige när det gäller kärnkraften även om allt fler länder nu gör det. Det framgick på COP 28 i Dubai, där vi hade en stor kärnkraftsallians. Sedan framgick det i samband med det förra EU-toppmötet, där vi hade en särskild kärnkraftssummit. Det framgår alltså. Vi säger bara att det inte får vara så att just kärnkraften diskrimineras från att vara en del i den gröna omställningen.

Gaza har jag pratat om.

När det gäller frihandelsavtal kan det möjligen vara värt att säga att de är ohyggligt komplicerade, som alla som läst ett frihandelsavtal vet, men att de likväl är en förutsättning för att skapa frihandel.

Jag skulle nog säga att för svensk del har vi lärt oss den hårda vägen att frihandel är otroligt viktigt för ett litet land med komparativa fördelar som vill kunna använda sin styrka också i en större värld. Det betyder också att vi får konkurrens från andra länder.

Sedan har pandemi och krig lärt oss att det också finns risker med att bli väldigt beroende av ett fåtal olika leverantörer inom ramen för frihandel. Nu finns det också en geopolitisk aspekt på frihandel som jag har mycket stor respekt för. Man ska inte vara frihandelstaliban; däremot ska man stå upp för frihandel om man är ett litet och exportberoende land.

Ett litet missförstånd, möjligen: Det här är alltså konkurrenskraftsdelen. Det är inte den strategiska agendan samlat. På den strategiska agendan kan jag utan en sekunds tvekan garantera att klimatfrågor kommer att finnas med. De var ju mycket stora under vårt ordförandeskap och hela vägen fram till att vi stängde det stora klimatpaketet, så det är inte det som har försvunnit.

Här handlar det mycket om implementering av de överenskommelserna. Det är också viktigt, som vi alla vet, men det är inte på något vis så att den gröna omställningen har försvunnit från den agendan. Det skulle inga länder eller i alla fall väldigt få länder acceptera.

Hur jobbar man med konkurrenskraften? Det enkla svaret är att olika länder historiskt sett har statsstöd olika nära till hands. Så är det. En del länder har dem nästan ideologiskt nära till hands. De har väldigt tajta band mellan näringsliv och politik på ett sätt som vi tycker är riskabelt. Andra är helt enkelt måna om sitt näringsliv. När Kina gör saker och ting med stor ekonomisk kraft i ryggen och när USA gör saker och ting vill de värna sitt eget näringsliv.

Man kan förstå logiken bakom detta. Men jag tror att vi har lärt oss att det på lång sikt inte är statsstöd till svenska exportföretag från ett ganska litet land som gör att de blir framgångsrika i en stor värld, utan det är lika spelregler. Jag tror att vi har goda skäl att tillsammans med andra länder värna den fria konkurrensen och se med viss skepsis på statsstödsregimer.

Allra sist vill jag säga att även Österrike har haft samma uppfattning som Sverige om att inte skriva på en deklaration från rådet om det vi kallar den sociala pelaren.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Då finns det möjlighet till en andra omgång för de partier som har mer än en ledamot på nämndens sammanträde.

Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr ordförande! Jag noterar att statsministern inte är redo att ge besked om när Sverige kan skicka Jas och stridsflyg till Ukraina. Jag noterar också att statsministern inte anser att de överblivna pengarna från EU:s årsbudget borde kunna användas till ammunition till Ukraina. Det tycker jag är beklagligt.

Jag hade också hoppats att statsministern hade kunnat ta med sig till EU-toppmötet och faktiskt också driva frågan att få bort skatteparadis inom EU.

Jag hör att statsministern säger att han har samlat alla partiledare för att prata om detta med desinformation inför EU-valet. Det tycker jag verkligen är angeläget. I de sammanhangen hoppas jag att statsministern också lever som han lär och inte längre gör om historieskrivningen om vad den sociala pelaren var och är och hur socialdemokratin har agerat där.

Jag sa ju också här i dag, vilket statsministern kunde höra om han lyssnade, att vi är överens om att det inte ska finnas någon gemensam lagstiftning. Detta är inte något nytt ställningstagande från socialdemokratin. Ska man jobba mot desinformation i EU-valet hoppas jag att statsministern lever som han lär.

Jag är tveksam till om det verkligen är att agera för Sveriges bästa att som enda land, eller kanske tillsammans med något land, vägra att skriva på en icke-bindande deklaration om sociala rättigheter. På vilket sätt stärker detta den svenska förhandlingspositionen? Sverige var ju väldigt tidigt ute och sa att man aldrig någonsin skulle skriva på denna deklaration. Hur stärker det den svenska förhandlingspositionen, inte minst när det gäller att försvara den svenska modellen?

Jag ser det ändå som en delseger att statsministern här sa att han ställer sig bakom det som finns med i rådsslutsatserna om sociala rättigheter. Det är ju bra. Jag vill dock vara tydlig med att jag inte är säker på bedömningen att det tjänar Sverige väl att sätta sig på läktaren och tjura med armarna i kors när sociala rättigheter ska hanteras inom EU. Tvärtom tror jag att det är ett ganska farligt spel som faktiskt kan hota den svenska modellen.

Jag går vidare till skuggflottan. Statsministern bekräftade det vi sa, nämligen att detta är mycket allvarligt.

Samtidigt noterar jag att statsministern inte vill ta upp frågan om att stoppa den ryska skuggflottans tankning och bunkring utanför Gotland på EU-toppmötet. Det tycker jag är märkligt. Det här har ju pågått i månader utan att regeringen har agerat. Vi behöver verkligen ett samlat svar från EU:s medlemsländer för att få stopp på detta. Det borde vara skäl nog att ta upp detta på EU-toppmötet. Jag förstår verkligen inte varför statsministern inte anser att det här är en EU-fråga.

Om statsministern står fast vid detta kommer Socialdemokraterna att anmäla avvikande ståndpunkt i fråga om skuggflottans tankning och omlastning till sjöss. Vi anser att statsministern ska ta upp denna fråga på EU-toppmötet och att den kräver ett EU-gemensamt svar.

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Det var en blandning av smått och stort, eller rättare sagt flera olika saker.

Det är redan överenskommet i rådsgruppen att de pengar som kan bli över i EU:s långtidsbudget i första hand kommer att användas för att betala höjda ränteutgifter för att undvika att Sverige får högre avgifter till EU. Vi kommer alltså att slå vakt om att Sverige inte betalar mer än nödvändigt till EU. Det kan vi göra med mycket gott samvete eftersom vi i alla sammanhang slåss för att EU ska göra så mycket som möjligt för Ukraina. Man kan inte inteckna samma kronor två gånger – inte ens om man är socialdemokrat.

Vad gäller Gripen är det, som jag sa, en mycket komplex fråga hur Sverige tillsammans med andra ska bidra med flygkapacitet till Ukraina. Detta diskuteras på en mycket detaljerad nivå i andra sammanhang. Som jag alldeles nyss sa gör vi detta i tätt samarbete med USA, F16-koalitionen och Ukraina. Av rätt uppenbara skäl tänker jag inte gå in mer på detaljer i den här kretsen.

Jag vet att Socialdemokraterna vill öppna upp för den sociala pelaren. Vi delar inte den uppfattningen. Det skulle vara att leka med elden. Det skulle vara att antyda att vi från Sveriges sida vill gå en väg som vi inte vill gå. Vi är lika tydliga på den punkten som när det gäller att vi inte vill se EU-skatter. Detta försvagar inte på något vis Sveriges röst i EU. Tvärtom tas det på allvar när vi från Sverige är tydliga med vad vi vill prioritera och vad vi tycker att EU inte ska göra.

Har man lärt sig sin EU-läxa vet man detta: Om man börjar öppna upp för saker får de ett eget liv. Exakt detta hände efter 2017. Det var ett enormt misstag att öppna för den sociala pelaren. Från svensk sida fick vi motarbeta konsekvenserna av Sveriges eget misstag i flera år efter detta. Den här regeringen tänker inte upprepa det misstaget.

Det är en missuppfattning – kanske en avsiktlig sådan – att regeringen sitter med armarna i kors när den säger att den inte tänker medverka till

detta. Tvärtom måste man ha bestämda uppfattningar när man går in i ett EU-samarbete. Vad vill vi, och vad vill vi inte? Sitter med armarna i kors gör man snarare, skulle jag säga, när man inte gör sin röst hörd i frågor som kan få stor betydelse för Sverige.

Vi gör alltså inte det misstag som den förra regeringen gjorde i att inte slåss för den svenska skogen inom ramen för EU-samarbetet. Det var att sitta med armarna i kors. Det fanns uppenbara risker för att det skulle bli en lagstiftning som skulle strida mot såväl nationella svenska ekonomiska intressen som långsiktiga klimatintressen. Där gör vi nu det jobb som inte gjordes tidigare.

Samma sak gäller för kärnkraften. Att sitta med armarna i kors är att låta andra länder bestämma om kärnkraften ska vara en hållbar energikälla eller inte. Vi har valt en annan väg, nämligen att högt och tydligt beskriva vilken ställning vi tycker att kärnkraften ska ha.

Vi har helt enkelt olika uppfattningar i dessa frågor, och det kan jag naturligtvis leva med. Regeringen står fast vid sin ståndpunkt.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Utan att öppna för ytterligare debatt vill jag säga att jag uppfattar att Socialdemokraterna har en avvikande ståndpunkt vad gäller att Sverige ska driva detta med skuggflottan i Europeiska rådet.

Anf. 19 MATILDA ERNKRANS (S):

Vi socialdemokrater anmäler avvikande ståndpunkt i fråga om skuggflottans tankning och omlastning till sjöss. Vi tycker att statsministern ska ta upp detta på EU-toppmötet, för det behövs stöd från andra EU-länder.

Jag tycker också att statsministern ska leva som han lär när det gäller att agera mot desinformation inför EU-valet. Det rör sig om desinformation från statsministern om hur Sverige har agerat såväl när det gäller den sociala pelaren som när det gäller skogen och kärnkraften.

Anf. 20 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Jag vill börja med att instämma i den avvikande ståndpunkten när det gäller skuggflottan.

Vi hade ju ett antal medskick. Jag uppfattade att statsministern antingen inte kommenterade dem eller avvisade dem, så jag vill i dag anmäla avvikande ståndpunkt när det gäller samtliga punkter som jag tagit upp.

Anf. 21 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr ordförande! Även vi i Miljöpartiet skulle vilja ansluta vad gäller skuggflottan. Jag glömde ta upp detta i mitt anförande, men det är en väldigt viktig fråga. Vi tycker att Sverige ska vara pådrivande i att försöka hitta en lösning på detta.

Jag ber om ursäkt om jag var lite otydlig. Det jag hänvisade till var det läckta dokument om den strategiska agendan – femårsplanen – som det refereras till under dagordningen. Det var därför jag tog upp detta, och det är också det jag riktar kritik mot.

Jag tyckte inte att detta besvarades riktigt. Det finns skrivningar om klimat. Detta har dock inte en egen rubrik, som det hade förra gången, vilket Miljöpartiet kräver att Sverige ska driva på för. Det handlar heller inte bara om klimat utan också om natur, och biologisk mångfald är en del av detta.

Jag vill anmäla avvikande ståndpunkt när det gäller detta. Detsamma gäller det jag anförde om situationen i Gaza.

Anf. 22 ANNA LASSES (C):

Jag behöver reda ut detta. Jag uppfattade det som att statsministern höll med om att skuggflottan och hur den ska adresseras är någonting som Sverige kommer att diskutera både med länderna runt Östersjön och, om tillfälle finns, på EU-nivå. Därför låter jag det vara så.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Jag tolkade det också som att statsministern nämnde att han skulle adressera detta. Det sades dock inte att detta, apropå vad Socialdemokraterna nämnde, formellt skulle tas upp på Europeiska rådet – de orden användes inte.

Jag uppfattar att det finns likalydande avvikande ståndpunkter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i fråga om den så kallade skuggflottan och att man ska driva detta inom Europeiska rådet. Jag uppfattar vidare att Vänsterpartiet har en avvikande ståndpunkt i enlighet med vad Ilona Szatmári Waldau har framfört. Jag uppfattar också att Miljöpartiet har en avvikande ståndpunkt dels i fråga om Gaza, dels i fråga om att ha en egen rubrik när det gäller miljön.

I övrigt kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Med detta avslutar vi dagens överläggning med statsministern och EU-ministern och tackar dem, kabinettsekreteraren, statssekreteraren och andra medarbetare så hjärtligt.

§ 1 Europeiska rådet.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S).....	5
Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD).....	7
Anf. 6 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 7 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	9
Anf. 8 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	11
Anf. 9 ANNA LASSES (C).....	13
Anf. 10 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	14
Anf. 11 REBECKA LE MOINE (MP).....	15
Anf. 12 ELIN NILSSON (L).....	16
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	17
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 16 MATILDA ERNKRANS (S).....	19
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	20
Anf. 18 ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 19 MATILDA ERNKRANS (S).....	21
Anf. 20 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	21
Anf. 21 REBECKA LE MOINE (MP).....	21
Anf. 22 ANNA LASSES (C).....	21
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	22